THUẾ GIÁ TRỊ GIA TĂNG

(VALUE ADDED TAX – VAT, UK)

VAT là gì?

VAT (Value Added Tax) là một loại thuế tiêu dùng (consumption tax) tại Vương quốc Anh, được đánh vào giá trị gia tăng ở mỗi khâu trong chuỗi cung ứng hàng hóa và dịch vụ.

Về bản chất:

- VAT được thu bởi các doanh nghiệp đã đăng ký VAT (*VAT-registered businesses*)
- Nhưng người tiêu dùng cuối cùng (final consumer) là người chịu toàn bộ chi phí VAT

VAT hoạt động như thế nào?

- Doanh nghiệp tính VAT trên doanh thu bán ra (*Output VAT*)
- Doanh nghiệp trả VAT trên chi phí mua vào (*Input VAT*)
- Doanh nghiệp chỉ nộp cho HMRC phần chênh lệch ròng (*net VAT*)

➡️ VAT không phải là thuế đánh trên lợi nhuận, mà là cơ chế thu – nộp hộ cho Nhà nước.

Thuế suất VAT tại UK (UK VAT rates)

1. Thuế suất tiêu chuẩn – Standard rate

- 20%
- Áp dụng cho đa số hàng hóa và dịch vụ chịu thuế

2. Thuế suất ưu đãi – Reduced rate

- 5%
- Áp dụng cho một số mặt hàng đặc thù (ví dụ: năng lượng sinh hoạt, một số cải tạo nhà ở)

3. Thuế suất 0% – Zero rate

- 0%

- Áp dụng cho một số hàng hóa thiết yếu (thực phẩm cơ bản, sách, quần áo trẻ em…)

⚠️ Zero-rated ≠ VAT-exempt (không chịu VAT):

- *Zero-rated*: vẫn là taxable supply, được hoàn Input VAT
- *VAT-exempt*: không tính VAT đầu ra và không được hoàn Input VAT

Ai phải đăng ký VAT? (Who has to deal with VAT?)

Doanh nghiệp bắt buộc đăng ký VAT nếu:

- Doanh thu chịu VAT vượt £90,000 trong 12 tháng liên tục (rolling 12-month period)

Ngoài ra:

- Doanh nghiệp có thể đăng ký tự nguyện (voluntary registration)
- Sau khi đăng ký, doanh nghiệp có trách nhiệm:
  - Tính VAT
  - Khai VAT
  - Nộp VAT đúng hạn cho HMRC

Vì sao VAT tồn tại?

VAT là một trong những nguồn thu lớn nhất của Chính phủ UK, dùng để tài trợ cho:

- Y tế
- Giáo dục
- Hạ tầng
- Phúc lợi xã hội,…

Ví dụ minh họa cách VAT hoạt động (Worked example – 20%)

Chuỗi giao dịch: Nhà sản xuất → Nhà bán lẻ → Người tiêu dung

1. Nhà sản xuất bán cho nhà bán lẻ

- Giá trước VAT (*Net price*): £100
- VAT 20%: £20
- Tổng hóa đơn: £120

Xử lý VAT:

- Nhà sản xuất thu £20 VAT
- Nộp £20 VAT cho HMRC

➡️ VAT nộp cho HMRC: £20

---

2. Nhà bán lẻ bán cho người tiêu dùng cuối

- Giá bán trước VAT: £200
- VAT 20%: £40
- Giá người tiêu dùng trả: £240

Xử lý VAT:

- Nhà bán lẻ thu £40 VAT
- Được hoàn £20 VAT đã trả cho nhà sản xuất

➡️ VAT phải nộp cho HMRC: £40 − £20 = £20

Kết quả cuối cùng

- Nhà sản xuất nộp HMRC: £20
- Nhà bán lẻ nộp HMRC: £20

➡️ Tổng VAT HMRC thu được: £40
➡️ Toàn bộ £40 do người tiêu dùng cuối cùng chi trả

So sánh Zero-rated và VAT-exempt (Quick clarification)

Phân loại	VAT đầu ra	Hoàn Input VAT	Ví dụ
Zero-rated	0%	✓ Có	Thực phẩm cơ bản, sách
VAT-exempt	Không áp dụng	❌ Không	Tài chính, giáo dục, y tế

VAT từ góc nhìn doanh nghiệp (Business perspective)

1. VAT là gì đối với doanh nghiệp?

- VAT không phải tiền của doanh nghiệp
- Doanh nghiệp đóng vai trò người thu thuế cho HMRC
- Doanh nghiệp chỉ nộp phần VAT ròng

➡️ VAT ảnh hưởng mạnh đến dòng tiền (cash flow), giá bán và tuân thủ pháp lý.

---

2. Output VAT và Input VAT

- Output VAT: VAT thu trên doanh thu bán ra
- Input VAT: VAT trả trên chi phí mua vào

VAT phải nộp:
Output VAT − Input VAT = VAT payable (or refundable)

---

3. Ví dụ tổng hợp (summary)

- Output VAT thu được: £12,000
- Input VAT được hoàn: £7,500

➡️ VAT phải nộp HMRC: £4,500

(Nếu Input VAT > Output VAT → HMRC hoàn tiền)

Đăng ký VAT và tác động thương mại

Đăng ký bắt buộc

- Khi doanh thu chịu VAT vượt £90,000 / 12 tháng

Đăng ký tự nguyện – vì sao doanh nghiệp chọn?

- Thu hồi Input VAT
- Tăng độ tin cậy thương mại
- Phù hợp mô hình B2B

Vì sao một số doanh nghiệp trì hoãn đăng ký?

- Giá bán tăng 20% đối với khách hàng B2C
- Áp lực cạnh tranh

VAT và chiến lược giá (Pricing decisions)

Doanh nghiệp B2C

- VAT không thể "ẩn" trong giá
- £100 → £120

Doanh nghiệp B2B

- VAT gần như trung lập
- Khách hàng thường chỉ quan tâm giá net

VAT và dòng tiền (Cash flow risk)

- VAT được thu trước khi nộp HMRC
- VAT khai và nộp theo quý
- Doanh nghiệp có thể phải nộp VAT dù chưa thu được tiền từ khách hàng

➡️ Đây là rủi ro dòng tiền rất phổ biến.

Tuân thủ VAT & rủi ro HMRC kiểm tra (Compliance & audit focus)

HMRC thường kiểm tra các rủi ro sau:

- Ghi chép VAT kém, thiếu audit trail
- Khai VAT bất thường
- Phân loại sai thuế suất (zero / exempt)
- Hóa đơn VAT không hợp lệ
- Hoàn Input VAT không có chứng từ
- Yêu cầu hoàn VAT lớn
- Nộp chậm, sai lặp lại
- Quản trị VAT nội bộ yếu (VAT governance)

➡️ HMRC tập trung vào lỗi có tính hệ thống, không chỉ gian lận.

Nghĩa vụ tuân thủ VAT (VAT compliance requirements)

Doanh nghiệp đã đăng ký VAT phải:

- Đăng ký đúng thời điểm
- Tính VAT đúng thuế suất
- Xuất hóa đơn VAT hợp lệ (*valid VAT invoices*)
- Lưu trữ hồ sơ VAT đầy đủ
- Nộp VAT Return đúng hạn
- Thanh toán VAT đúng hạn
- Tuân thủ Making Tax Digital (MTD)
- Hợp tác khi HMRC kiểm tra

Kết luận thực tiễn

VAT là hệ thống tuân thủ và quản lý dòng tiền, không phải thuế đánh trên lợi nhuận.

Doanh nghiệp cần:

- Hiểu đúng bản chất VAT
- Chủ động quản trị VAT
- Tích hợp VAT vào chiến lược giá, hợp đồng và vận hành